

7. Yermolaiev A. Rosiiani pratsiuiut z Ukrainoiu mynulo, a my vzhe inshi / A. Yermolaiev // Kraina. – 2014. – №15 (218). – S.4–7.

8. Zheshovska V. Kanikuly na vulytsi [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://tyzhden.ua/World/154648>.

9. Ivershen I. V. Yermolenko: «Maiemo buty hotovi, shcho Maidan ne ie ostannoiu revoliutsiieiu» / I. Ivershen // Kraina. – 2014. – №17 (220). – S.20–24.

10. Kolektyvna vidpovidalnist [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://tyzhden.ua/World/151837/PrintView>.

11. Mukharskyi A. Maidan. (R)Evoliutsiia dukhu / A. Mukharskyi. – K.: Nash format, 2014. – 314 s.

12. Narizhna V. Evromaidan u tekstakh / V. Narizhna // Krytyka. – 2013. – Chyso 11–12. – S.12–15.

13. Paraskiva L. Ie. Bystrytskyi: Yevropy na Maidani bilshе, nizh chymalo de v YeS / L. Paraskiva // Kraina. – 2014. – №1 (204). – S.25–27.

14. Piter Pomerantsev: «Koly z'ivliaietsia yakas nova media–tekhnohii, vse zakinchuietsia peklom brekhni i propahandy» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://tyzhden.ua/Politics/147662>.

15. Saakashvili: Nemynucha peremoha ATO vriatue Yevropu vid holovnoho varvara 21 stolittia [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.pravda.com.ua/news/2014/07/27/7033167/?attempt=1>.

16. Umland A. Hlobalni naslidky «ukrainskoi kryzy». Zaneпад Rosii ta evroaziiska bezpeka na pochatku XXI stolittia / A. Umland // Krytyka. – 2015. – Chyso 5–6. – S.8–19.

17. Fukuiama vvazhaie Yevromaidan «hrandioznoiu istorychnoiu podiieiu» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://dt.ua/POLITICS/fukuyama-vvazhaye-yevromaidan-grandioznoyu-istorichnoyu-podiyeyu-188732_.html.

18. Shalini Randeriia: «Nyni u sviti mozhlyve povremennia do imperializmu ta kolonializmu v yikhnikh novykh formakh» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://tyzhden.ua/Society/151827>.

19. Shevchuk D. Pastyk postkomunizmu / D. Shevchuk // Krytyka. – 2013. – Chyso 11–12. – S.33–35.

Potapenko Ya. O., Doctor of History, Professor of Department of History and Culture of Ukraine State University «Pereiaslav–Khmelnitsky State Pedagogical University named Gregory Skovoroda» (Ukraine, Pereiaslav–Khmelnitsky), yaroslavpotapenko007@yandex.ua

Potapenko O. I., Professor, Head of Department of Ukrainian linguistics and teaching methods of State University «Pereiaslav–Khmelnitsky State Pedagogical University named Gregory Skovoroda» (Ukraine, Pereiaslav–Khmelnitsky)

The geopolitical implications of Euromaidan

Analyzed a range of influences that made Euromaidan on international politics, the maximum intransigence value and civilizational confrontation between Putin's Russia and the liberal-democratic West. Proved that Euromaidan on the global level showed an unexpected and unpredictable at the conditions of postmodern skepticism phenomenon – the return of morality in politics. Conceptualized influence of Maidan on prospects for expansion of contemporary forms of democratic governance, which is particularly relevant for the European Union covered by deep institutional crisis.

Keywords: Euromaidan, geopolitical consequences, Putin's Russia, the West, the European Union.

Потапенко Я. А., доктор исторических наук, профессор кафедры истории и культуры Украины, ГВУЗ «Переяслав–Хмельницкий государственный педагогический университет им. Григория Сковороды» (Украина, Переяслав–Хмельницкий), yaroslavpotapenko007@yandex.ua

Потапенко А. И., профессор, заведующий кафедрой украинской лингвистики и методики обучения, ГВУЗ «Переяслав–Хмельницкий государственный педагогический университет им. Григория Сковороды» (Украина, Переяслав–Хмельницкий)

Геополитические последствия Евромайдана

Анализируется целый комплекс влияний, которые произвел Евромайдан на международную политику, предельно продемонстрировав непримиримость ценностно-цивилизационного противостояния между путинской Россией и либерально-демократическим Западом. Доказывается, что Евромайдан на глобальном, общечеловеческом уровне проявил неожиданный и непредсказуемый в условиях постмодернистского скепсиса феномен – возвращение морали в политику. Осмысливаются перспективы влияния Майдана на расширение современных форм демократического правления, что особенно актуально для Евросоюза, охваченного глубоким институциональным кризисом.

Ключевые слова: Евромайдан, геополитические последствия, путинская Россия, Запад, Европейский союз.

* * *

УДК 329.055.4(477)

Рудень Д. М.,
аспірант, Національний педагогічний
університет ім. М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), den.ruden@gmail.com

БЛОК ЛІВИХ І ЛІВОЦЕНТРИСТСЬКИХ СИЛ ЯК ЧЕРГОВА СПРОБА ОБ'ЄДНАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ЛІВОГО РУХУ УКРАЇНИ

Розглянуті передумови виникнення, ідеологічне підґрунтя та механізм утворення і діяльності Блоку лівих і лівоцентристських партій, який діяв з 2009 по 2011 рік в Україні і об'єднував чотири політичні партії – Комуністичну партію України, «Справедливість», Соціал-демократичну партію України (об'єднану) та «Союз лівих сил». Проаналізована участь блоку, а також інших партій лівого руху України – Соціалістичної партії України та Прогресивної соціалістичної партії України у виборах Президента 17 січня 2010 року та чергових виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів 31 жовтня 2010 року. Досліджені ідеологічні засади і програмні документи кандидатів у Президенти від лівих партій і тактика виборчих кампаній. Виокремлені проблеми функціонування Блоку лівих і лівоцентристських сил і причини припинення його діяльності.

Ключові слова: лівий рух України, Блок лівих і лівоцентристських сил, вибори Президента України 17 січня 2010 року, місцеві вибори 31 жовтня 2010 року.

Політична криза 2007 року і позачергові вибори народних депутатів України, що відбулися 30 вересня 2007 року для лівих сил стали відправною точкою до пошуку нових форматів участі у виборах, корегуванні ідеологічних позицій, зміни риторики лідерів. Метою таких змін стала потреба у розширенні електоральної бази.

Політична система України за часів незалежності зазнала певних метаморфоз, одна з яких – це зростання кількості зареєстрованих політичних партій, посилення впливу матеріального чинника, підкуп виборців при проведенні виборів. Підґрунтям появи значної кількості лівих і лівоцентристських партій стали протиріччя між лідерами політичних партій, зокрема СПУ, з лав якої в той чи інший час вийшли досить сильні політики і утворили свої політичні партії. В практиці з'явилися виборчі технології, коли на противагу діючої партії створюється нова із співзвучною назвою тощо.

Лівий рух в Україні досліджували сучасні вітчизняні вчені, такі як О. М. Волков, О. В. Гарань, В. В. Медведчук, С. М. Остюченко, Є. В. Перегуда, О. С. Стаценко, В. М. Якушик. Політологічний аналіз загальних ідеологічних трансформацій знаходимо в працях і вітчизняних науковців В. П. Андрущенка, О. В. Бабкіної, В. В. Кізіми, І. Ф. Кураса. Значний внесок в теоретичні дослідження та практичну реалізацію по створенню і розвитку лівого руху України внесли, перший секретар ЦК Комуністичної партії України, керівник фракції комуністів у Верховній Раді України П. М. Симоненко, голова партії «Справедливість» С. М. Ніколаєнко, голова Соціалістичної партії України О. О. Мороз, голова Прогресивної соціалістичної партії України Н. М. Вітренко, голова партії «Союз лівих сил» В. О. Волга, директор Інституту демократії і соціальних процесів В. Я. Шибко, політологи В. С. Кулик, В. С. Небоженко.

Протягом декількох парламентських і президентських виборів – з 1994 року і по 2007 рік – тою чи іншою мірою у суспільстві активно обговорювалася тема об'єднання політичних партій, особливо тих, які мають спільну ідеологію, споріднені програми та, фактично, один і той саме електорат. Найбільш вдалу спробу лівих

і лівоцентристських партій підійти до об'єднання, до формування єдиної лівої української партії було здійснено в 1997–1998 роках перед парламентськими виборами 1998 року, що проводилися за змішаною системою. Тоді КПУ, СПУ і Селянська партія України провели низку консультацій з цього приводу. У разі обрання новою партією модель сучасних соціал-демократичних європейських партій, вірогідно така партія могла стати в Україні правлячою. Готовність до об'єднання тоді проголосили СПУ і Селянська партія України, які разом створили виборчий блок.

Якщо проаналізувати Закон України «Про політичні партії в Україні», а саме порядок створення політичних партій, поняття політичної партії та її права, ми не знайдемо норм, які передбачають створення блоків політичних партій або прав політичної партії на створення такого блоку [1]. Хоча виборчим законодавством, зокрема Законом України «Про вибори Президента України» від 5 квітня 1999 року в редакції Закону України від 18 березня 2004 року було передбачено, що право висування кандидата на пост Президента України належить громадянам України, які мають право голосу [2, с. 81]. Це право реалізувалося ними через політичні партії та їх виборчі блоки, а також шляхом самовисування у порядку, визначеному цим Законом.

Отже, блоки політичних партій – це об'єднання політичних партій, створене з метою спільної участі у виборчому процесі. При чому, таке право на об'єднання у політичних партій з'являється залежно від політичної ситуації в країні, яка впливає на прийняття виборчих законів.

Тому політичні партії об'єднуються у виборчі блоки лише для висування спільних кандидатів. Не винятком стали і президентські вибори 2010 року.

Участь у переговорах з консолідації зусиль лівих сил під час президентської кампанії 2009–2010 років брали: Комуністична партія України, партія «Союз лівих сил», партія «Справедливість», Соціал-демократична партія України (об'єднана), Прогресивна соціалістична партія України, партія «Соціалістична Україна» та Соціалістична партія України. Напередодні старту президентської виборчої кампанії 14 вересня 2009 року було підписано політичну Угоду про утворення політичного Блоку лівих і лівоцентристських сил [3]. Блок утворили чотири партії – Комуністична партія України, партія «Справедливість», партія «Союз лівих сил» та Соціал-демократична партія України (об'єднана).

Відповідно до Угоди про створення Блоку лівих і лівоцентристських сил, блок утворювався для участі в президентських виборах, виборах до місцевих органів самоврядування, міських, селищних, сільських голів та до Верховної Ради України [4].

Угода визначала такі положення:

по-перше, Комуністична партія України, Партія «Справедливість», Політична партія «Союз лівих сил», Соціал-демократична партія України (об'єднана) створюють виборчий блок, відкритий для всіх політичних сил, які виступають проти антинародного компрадорського режиму, за радикальну зміну політичного курсу і виведення України з глибокої, всеохоплюючої кризи, за соціалізм. Питання щодо участі тих чи інших політичних партій у блоці вирішується лідерами політичних партій, які підписали угоду, консенсусом.

Отже Угода передбачала можливість вступу до Блоку нових політичних партій і рішення про входження нової партії мали можливість приймати лідери Комуністичної партії України, Партії «Справедливість», Політичної партії «Союз лівих сил», Соціал-демократична партія України (об'єднана) консенсусом.

Водночас рішення про утворення виборчого Блоку приймалися на міжпартійному з'їзді, для чого відповідно:

1. У другій половині вересня – на початку жовтня 2009 року чотири вище названих партій проводять свої партійні з'їзди.

2. 20 жовтня 2009 року проводиться Міжпартійний з'їзд блоку.

Таким чином вирішення питання про створення Блоку належало до компетенції з'їзду партії, а приєднання до Блоку нових – лише на розгляд лідерів партій, які підписали Угоду.

По-друге цілі і завдання виборчого блоку були викладені у Декларації [5].

Слід зазначити, що Декларація стала певним ідеологічним компромісом для всіх партій – учасниць Блоку лівих і лівоцентристських сил. Поряд з визнанням Комуністичною партією України державницької позиції, орієнтації на європейську соціал-демократію представниками партії «Справедливість», останні погодилися на геополітичні і світоглядні позиції комуністів щодо входження України до ЄС, НАТО, проведення референдуму з надання російській мові статусу другої державної. Про це свідчить коментар голови партії «Справедливість» С. М. Ніколаєнка одразу після підписання Угоди, де він заявив, що ліві, лівоцентристські партії – це представники саме українських лівих сил, патріотичних сил [6]. А прийнятий документ має соціально-орієнтоване спрямування.

По-третє, в Угоді визначено основні принципи діяльності блоку: товариська повага і довіра, досягнення взаємоприйнятних компромісів, об'єктивна оцінка ситуації, усвідомлення відповідальності за долю країни і народу при збереженні організаційної самостійності учасників блоку.

Тобто в тексті Угоди не було передбачено подальшого організаційного об'єднання партій лівого руху України в одну.

По-четверте, для забезпечення узгоджених дій учасників блоку було утворено Політичну раду у складі лідерів політичних партій, які входять до нього (в разі відсутності лідера – повноважний представник партії). Рішення Політичної ради мало б прийматися консенсусом і було обов'язковим для виконання всіма учасниками.

По-п'яте, основними завданнями виборчого блоку на найближчу перспективу було визначено:

1) широке роз'яснення цілей і завдань блоку, аргументоване викриття антинародного, злочинного характеру правлячого олігархічного режиму;

2) на виборах Президента України у січні 2010 року: підтримка кандидата, висунутого на Міжпартійному з'їзді, як єдиного кандидата від партій, що підписали Угоду;

3) на виборах до місцевих органів самоврядування та голів міст і населених пунктів: висування єдиного списку кандидатів у депутати місцевих рад та узгоджених кандидатур на голів міст, селищ, сіл;

4) розподіл квот на місцеві вибори визначається політичними радами вищого рівня за пропозиціями місцевих органів відповідного рівня. Політична рада блоку затверджує квоти для формування списків кандидатів у депутати до Верховної Ради АР Крим, обласних рад, міських рад Києва, Севастополя, міст – обласних центрів, міст з населенням понад 150 тисяч мешканців (міста Керч, Кривий Ріг, Дніпродзержинськ, Нікополь, Маріуполь, Макіївка, Горлівка, Краматорськ, Мелітополь, Біла Церква, Кременчук – всього 11 міст), за поданням політичних рад АР Криму, обласних, міст Києва та Севастополя. Обласні політичні ради затверджують квоти для виборів до районних, районних у містах і міських рад за поданням відповідних місцевих політичних рад.

Кандидатів на посади міських голів Києва, обласних центрів, міст обласного значення з населенням понад 150 тисяч мешканців затверджує Політична рада блоку за поданням обласної політичної ради [4].

По–шосте, тактику узгоджених дій на наступних парламентських виборах буде визначено з урахуванням політичної ситуації, яка складеться на час їх проведення, і досвіду, набутого в ході кампаній по виборах Президента України та органів місцевого самоврядування.

По–сьоме, учасники блоку утримуватимуться від публічної критики один одного та винесення на широкий загал незгодженостей і протиріч, які можуть виникати між учасниками блоку.

Відповідно до Угоди про створення Блоку лівих і лівоцентристських сил 20 жовтня 2009 року відбувся Міжпартійний з'їзд, який створив виборчий блок з однойменною назвою та висунув кандидатом в президенти України першого секретаря Центрального комітету Комуністичної партії України П. М. Симоненка [7].

Аналіз проведення виборчої кампанії Блоком лівих і лівоцентристських сил свідчить про зміну політичної позиції КПУ. Програма кандидата в президенти П. М. Симоненка було сконцентровано на вирішенні економічних проблем в державі. Вперше лідер комуністів у своїх виступах акцентував увагу на українськості Блоку лівих і лівоцентристських сил, його державницьких позиціях. Разом з тим передвиборча програма кандидата в президенти, висунутого Блоком лівих і лівоцентристських сил містила радикальні положення, зокрема це стосується зміни форми правління держави на парламентську республіку [8].

Зазначимо, що інші учасники переговорів по створенню Блоку лівих і лівоцентристських сил СПУ і ПСПУ не увійшли до об'єднання через несприйняття одне одного. Помилки минулого не було забуто і враховано, про що свідчать взаємні звинувачення ЗМІ лідерів цих партій О. О. Мороза і Н. М. Вітренко [9]. На офіційному сайті ПСПУ навіть з'явилася різка заява прес-служби, яка була відповіддю на коментар О. О. Мороза [10]. Вже після підписання угоди про утворення блоку лідер ПСПУ пояснив свою неучасть в ньому ідеологічними розбіжностями – блок зайняв «прозахідну» позицію на рівні з СНД, неконкретною, на її думку, є норма Декларації про надання російській мові статусу другої державної, відсутні позиції про федеральний устрій України тощо [11].

У результаті ПСПУ на своєму ХХІІІ з'їзді висунула кандидатом в Президенти України на виборах 17 січня

2010 року голову партії Н. М. Вітренко [12], яка так і не змогла зареєструватися кандидатом в Президенти України, не виконавши норму законодавства про внесення грошової застави [13].

Кандидатом в Президенти України від СПУ став її голова О. О. Мороз, незважаючи на те, що 12 квітня 2008 року на XIV з'їзді було прийнято рішення про висунання на найвищий державний пост В. П. Семенюк–Самсоненко. У своїй передвиборній програмі О. О. Мороз декларував необхідність завершення політичної реформи, наведення ладу у державі, визначав головними завданнями боротьбу з корупцією, традиційно наголошував на неможливості вільного продажу землі тощо [14]. Загалом через обмежене фінансування передвиборча кампанія проходила доволі пасивно, до чого додавалося і деморалізація членів СПУ через потребу четвертий раз пояснювати виборцю необхідність голосувати за їхнього кандидата.

Результатами президентських виборів 2010 року, які відбувались в умовах переформатування лівих сил, не підтвердили очікування щодо «результативності» єдиного кандидата від утвореного «Блоку лівих та лівоцентристських сил». П. М. Симоненко здобув на цих виборах 3,54% голосів, посівши шосте місце серед 18 кандидатів. Соціологічні опитування передбачали, що лідер лівого блоку матиме 5–7% голосів, проте цілеспрямовані фальсифікації дозволили отримати лише такий відсоток. Слід зазначити, що на президентських виборах 2004 року, ідучи на вибори тільки від КПУ, лідер комуністів здобув 4,97% посівши четверте місце серед 25 кандидатів [15, с. 12].

Голова СПУ О. О. Мороз отримав підтримку 95169 виборців, що склало 0,38% від усіх учасників голосування і посів 11 місце. У порівнянні з виборами 2004 року, де кандидат від СПУ отримав 5,82% і посів третє місце, результати значно погіршилися.

Отже, незважаючи на консолідацію зусиль частиною партій лівого руху України, фактичну участь лише двох кандидатів з–поміж 18 представників лівих партій, лівим не вдалося наростити електоральну підтримку, а навпаки, у порівнянні з президентськими виборами 2004 року та парламентськими 2006–2007 року значно її втратити.

Таблиця 1

**Переможці і результати першого туру виборів
Президента України 17 січня 2010 року
для кандидатів від лівого руху України**

Прізвище, ім'я та по батькові кандидата	Кількість отриманих голосів виборців	Відсоток до тих, що взяли в голосуванні	Місце
Янукович Віктор Федорович	8 686 642	35,32	1
Тимошенко Юлія Володимирівна	6 159 810	25,05	2
Симоненко Петро Миколайович	872 877	3,54	6
Мороз Олександр Олександрович	95 169	0,38	11

Таблиця 2

**Результати виборів депутатів Верховної Ради
Автономної Республіки Крим, місцевих рад
та сільських, селищних, міських голів
31 жовтня 2010 року для партій лівого руху України**

Назва політичної партії	Кількість обраних депутатів місцевих рад	Відсоток до загальної кількості обраних депутатів місцевих рад
Комуністична партія України	7501	3,34
Соціалістична партія України	3046	1,36
Українська соціал-демократична партія	187	0,08
Партія «Справедливість»	113	0,05
Партія «Народна влада»	87	0,04
Селянська партія України	69	0,03
Прогресивна соціалістична партія України	38	0,02
Соціал-демократична партія України	36	0,02
Соціал-демократична партія України (об'єднана)	30	0,01
Партія «Соціалістична Україна»	25	0,01
Політична партія «Союз лівих сил»	23	0,01

29 січня 2010 року, напередодні другого туру президентських виборів Блок лівих і лівоцентристських сил уклав Угоду з кандидатом від Партії регіонів В. Ф. Януковичем [16]. Щоб не розколоти блок, на основі якого мали проводитися наступні місцеві і парламентські вибори, лідери «Справедливості» змушені були прийняти пропозицію більшості. В зазначеній вище угоді Блок лівих та лівоцентристських сил своїми можливостями організаційно та політично підтримав кандидата на пост Президента України В. Ф. Януковича, а кандидат, в разі перемоги, мав взяти до виконання Платформу практичних заходів від Блоку лівих та лівоцентристських сил. Платформа – пропозиції кандидата на посаду Президента України, здебільшого дублювала Декларацію Блоку лівих і лівоцентристських сил, наряду з тим містила норми, які мали сприяти участі партіям блоку в наступних місцевих та парламентських виборах: вдосконалення пропорційної системи виборів до представницьких органів, яка б забезпечувала чесну, відкриту конкуренцію ідеологічних політичних сил та відмова від грошової застави при балотуванні громадян на виборні державні посади всіх рівнів, оскільки така застава є фактичним майновим цензом і порушує принцип рівності [17]. Але ці пропозиції не було взято до уваги при розробці змін до законодавства України про місцеві вибори та вибори народних депутатів України. Цією угодою КПУ разом з іншими учасниками Блоку лівих і лівоцентристських сил продовжили практику створення альянсів між лівими партіями та партіями представників крупного капіталу України.

У другому турі президентських виборів 2010 року переміг В. Ф. Янукович, у Верховній Раді України відбулося переформатування парламентської коаліції, участь в якій взяли фракції Партії регіонів, КПУ і Блоку Литвина. КПУ знову, як і в 2006 році стала однією з партій влади, отримала можливість на своє представництво в органах виконавчої влади, проте делегувала на міністерські посади представників інших партій-учасниць коаліції, не враховуючи пропозиції партнерів по Блоку лівих і лівоцентристських сил.

Після обрання Президентом України В. Ф. Януковича виборчий Блок лівих і лівоцентристських сил припинив свою діяльність, проте діяла угода про створення політичного блоку, про що зазначав голова Ради партії «Справедливість», однієї з учасниць блоку, С. М. Ніколасенко [18]. Комуністи після президентських виборів повністю ігнорували партнерів по блоку і відкрито співпрацювали з Партією регіонів.

Підтвердженням нівелювання угоди про створення Блоку лівих і лівоцентристських сил стали місцеві вибори 31 жовтня 2010 року. Фракція КПУ 10 липня 2010 року свідомо повним складом підтримала зміни до Закону України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» [19], які унеможливили участь блоків політичних партій у виборах. Цим кроком КПУ порушувало угоду про створення Блоку лівих і лівоцентристських сил.

Безрезультатно завершилися і переговори про узгодження кандидатур у депутати місцевих рад, голів міст, селищ, сіл між учасниками блоку та іншими політичними партіями лівого руху України. Тому партії-учасниці блоку брали участь у місцевих виборах 31 жовтня 2010 року самотійно, які проводилися за змішаною системою.

Отже, КПУ і СПУ маючи гіршу структурованість місцевих організацій за інші ліві партії, впізнаваний бренд, вдалося провести значну кількість членів своїх партій до місцевих рад. Проте вони не стали домінуючими і лише в поодиноких випадках реально впливали на здійснювану місцевими радами політику.

Партія «Справедливість» разом з КПУ та СПУ увійшла до трійки партій лівого руху України, які взяли участь у місцевих виборах 2010 року в усіх областях України, висунула кандидатів в депутати обласних рад і мала в цих радах своє представництво. Розглядаючи підсумки місцевих виборів 2010 року, Рада партії «Справедливість» констатувала припинення діяльності Блоку лівих і лівоцентристських сил, проголосила продовження курсу на єднання лівих сил України та вийшла з пропозицією створення об'єднання лівих партій «Українська лівіця» [20].

Участь в місцевих виборах 2010 року взяла і партія «Народна влада», яку 28 листопада 2009 року рішенням III з'їзду очолив екс-соціаліст Й. В. Вінський [21]. Ядром партії стали члени народно-патріотичного об'єднання «За демократію та справедливість», які разом з Й. В. Вінським у 2006 році залишили лави СПУ через незгоду з участю СПУ в «антикризовій коаліції». Основною програмних документів, зокрема і передвиборчої програми партії

на місцевих виборах, стала Стокгольмська Декларація принципів Соціалістичного інтернаціоналу 1989 року, а основним завданням для партії стало подолання олігархічного устрою в Україні. 87 представників партії «Народна влада» були обрані депутатами місцевих рад різних рівнів за виключенням обласних.

Значно втратила підтримку ПСПУ у порівнянні з місцевими виборами 26 березня 2006 року. Тоді ПСПУ у складі «Блоку Вітренко» мала 92 депутати обласних рад і 11 Верховної Ради Автономної республіки Крим. У 2010 році ж ПСПУ не отримала жодного депутатського мандата обласного рівня.

Інші партії лівого руху України здебільшого отримали представництво в місцевих радах там, де мали партійні осередки і високий авторитет кандидатів.

Для місцевих виборів 2010 року був характерний для останніх років процес позбавлення політики ідеологічної складової. З одного боку висунання кандидатів на виборах продемонструвало відхід від ідеологічної ідентичності партій на другий бік. У деяких областях визначення кандидатів супроводжували скандали всередині партій не щодо програмних засад, а навколо місць у прохідній частині списку. Такі випадки були свідченням домінування політичної доцільності над ідеологічними мотивами. По-друге, основні риси характеру ведення виборчої кампанії демонструють домінування популістської риторики у більшості політичних сил і кандидатів. Такий підхід передбачає зосередження на привабливих для електорату гаслах і відкидає стратегічне бачення розвитку регіонів після виборів. За умов відсутності законодавчо передбаченої необхідності у партій і кандидатів мати передвиборчі програми призвело до розриву між реальними потребами населення та виборчою риторикою кандидатів [22, с. 12].

У 2011 році Комуністична партія України підтримала внесення змін до Закону України «Про вибори народних депутатів України», яким забороняється участь блоків у виборах. Цим кроком КПУ зняла із себе зобов'язання по виконанню Угоди про створення блоку. Хоча формально Блок лівих і лівоцентристських сил продовжував своє існування, діє політична Угода про спільну участь у виборах народних депутатів України, але можна констатувати факт припинення існування Блоку лівих і лівоцентристських сил.

Основними причинами припинення існування Блоку лівих і лівоцентристських сил стали неготовність КПУ змінювати свої ідеологічні догми та впізнавану назву партії, невелика підтримка кандидата від блоку на президентських виборах у 2010 році.

Чергова спроба об'єднання політичних партій лівого і лівоцентристського спрямування не досягла своєї мети. Не виправдались очікування низових партійних організацій, участь яких у кожних наступних виборах перетворювалася на взаємну боротьбу, замість протистояння із представниками партій капіталу, інших ідеологій. Ще у більш скрутному становищі залишився електорат, який губиться у своїх симпатіях. Фрагментарність лівого руху в Україні збільшує вплив ліберальних, націонал-патріотичних політичних сил, що має бути стимулом для подальшої консолідації лівих і лівоцентристських сил в Україні.

Водночас актуальною залишається необхідність ліквідувати наявність багатьох лівих і лівоцентри-

стських партій, змінювати назви партій, проводити внутріпартійний праймеріз для визначення лідера політичної сили і, найголовніше, через сучасні засоби комунікації налагоджувати постійний діалог із електоратом для повернення лівому руху статусу впливового на здійснювану політику.

Висновки. Президентські вибори 2010 року виявилися невдалими для партій лівого руху України та їх кандидатів. Було створено черговий суперечливий політичний союз лівих і представників крупного капіталу, парламентська коаліція за участі Партії регіонів, КПУ і Блоку Литвина.

Після місцевих виборів 2010 року усі ліві партії знизили свою підтримку у порівнянні з попередніми виборами.

Через відхід від основних постулатів лівої ідеї провідними лівими партіями, особливо в період проведення виборчих кампаній з одного боку, а також експлуатація цих ідей іншими партіями, партії, що належать до цього руху вже не асоціювалися у багатьох людей з тими, хто відстоює справедливість, рівність, солідарність, демократію і свободу, соціальні гарантії громадян.

Колосальна бідність, що зростала з кожним роком в Україні, спонукала громадян до зневіри, робила їх засобом маніпулювання з боку партій, що мали фінансові ресурси і здійснювали безпосередній підкуп виборців. Ліві та лівоцентристські партії поступово втрачали вплив на населення, не давали альтернативи розвитку країни.

Політична діяльність лівих партій шляхом укладення угоди про створення Блоку лівих та лівоцентристських сил не повернула довіри громадян України до лівої ідеї та не подолала кризу лівого руху в Україні.

Серед партій лівого руху України продовжився пошук шляхів розширення електоральної бази, відновлення довіри серед виборців до лівої ідеї, організаційні та ідеологічні трансформації, визначення місця лівих в політичній системі України.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про політичні партії України» від 5 квітня 2001 року // Голос України від 12.05.2001. – №82.
2. Закон України «Про вибори Президента України» від 5 квітня 1999 року в редакції Закону України від 18 березня 2004 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. – №14.
3. Толокин В. Левые партии смыкают ряды / В. Толокин // Рабочая газета. – 2009. – №163 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rg.kiev.ua/page5/article15857/>.
4. Угода про створення і принципи діяльності виборчого блоку лівих та лівоцентристських сил [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.livi.org.ua/2009/10/ugoda_pro_stvorennia/. – Назва екрану.
5. Декларація виборчого блоку лівих та лівоцентристських сил [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ppsls.org.ua/uk/2009/09/1477/>.
6. Ліві і лівоцентристи об'єднуються! [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.livi.org.ua/2009/09/livi_obyednuytisa/.
7. Блок лівих сил висунув Симоненка в Президенти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ua.comments.ua/politics/115715-Blok_livih_sil_visunuv.html. – Назва з екрану.
8. Передвиборна програма кандидата в Президенти України Петра Симоненка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vp2010/WP009?PT021F01=7&PT001F01=700>. – Назва з екрану.
9. «Мегаблок» левых сил развалился: Витренко отослал к психотерапевту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.tsn.ua/ukrayina/megablok-levyh-sil-razvalilsya-vitrenko-otoslali-k-psihoterapevtu.html>.
10. Александру Морозу психиатр уже не поможет и все-народного проклятия ему не избежать [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vitrenko.org.ru/article/8411>.

11. Витренко об'явила, чому її партія не в лівому блоці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://from-ua.com/news/158358-vitrenko-obyasnila-pochemu-ee-partii-net-v-levom-bloke.html>.

12. Прогрессивные социалисты выдвигают Наталию Витренко кандидатом в Президенты Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vitrenko.org.ru/article/8953>.

13. Вітренко не подала до ЦВК заставу, необхідну для участі у виборах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/ukraine/1016146-vitrenko-ne-podala-do-cvk-zastavu-neobhidnu-dlya-uchasti-u-viborah>.

14. Передвиборна програма кандидата в Президенти України Олександра Мороза [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vp2010/WP009?PT021F01=33&PT001F01=700>

15. Гарань О., Бельмега В. Ліві та лівоцентристські партії в Україні / О. Гарань, В. Бельмега; Фонд Фрідріха Еберта. – К., 2010. – 23 с.

16. Угода між кандидатом на пост Президента України В. Ф. Януковичем та Блоком лівих та лівоцентристських сил [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kpu.ua/ru/11864/u-g-o-d-a-mizh-kandidatom-na-post-prezidenta-ukra%25d1%2597ni-vf-janukovichem-ta-blokom-livih-ta-livotsentristskih-sil>.

17. Платформа практичних заходів від Блоку лівих та лівоцентристських сил [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rg.kiev.ua/page5/article17196/>.

18. Ніколаєнко С. М. Сучасні світові процеси і лівий рух в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/columns/2010/06/1/5095636/>. – Назва з екрану.

19. Поіменне голосування про проект Закону про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів (№6601) – у другому читанні та в цілому [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/radan_gs09/ns_arh_golos?g_id=1436706&n_skl=6

20. Про підсумки місцевих виборів 31 жовтня 2010 року і завдання партії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.livi.org.ua/2010/11/postanova-3/>.

21. Йосип Вінський офіційно очолив партію «Народна влада» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/news/24541>.

22. Місцеві вибори – 2010. Пульс країни / Відп. редактори Когут А., Сідаш К. – К.: Лабораторія законодавчих ініціатив, 2011. – 228 с.

References

1. Закон України «Про політичні партії України» від 5 квітня 2001 року // *Holos Ukrainy* від 12.05.2001. – №82.

2. Закон України «Про вибори Президента України» від 5 квітня 1999 року в редакції Закону України від 18 березня 2004 року // *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy (VVR)*. – 1999. – №14.

3. Tolokin V. Levye partii smykajut rjady / V. Tolokin // *Rabochaja gazeta*. – 2009. – №163 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rg.kiev.ua/page5/article15857/>.

4. Uhoda pro stvorennja i pryntsy dyal'nosti vyborchoho bloku livykh ta livotsentrist's'kykh syl [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.livi.org.ua/2009/10/ugoda_pro_stvorennja/. – Назва екрану.

5. Deklaratsiya vyborchoho bloku livykh ta livotsentrist's'kykh syl [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ppsls.org.ua/uk/2009/09/1477/>.

6. Livi i livotsentristy ob'yednyutsya! [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.livi.org.ua/2009/09/livi_obyednyutsya/.

7. Blok livykh syl vysunuv Symonenka v Prezidynty [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ua.comments.ua/politics/115715-Blok_livih_sil_vysunuv.html. – Назва з екрану.

8. Peredyborna prohrama kandydata v Prezidynty Ukrainy Petra Symonenka [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vp2010/WP009?PT021F01=7&PT001F01=700>. – Назва з екрану.

9. «Megablok» levyh sil razvalilsja: Vitrenko otoslali k psihoterapevtu [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.tsn.ua/ukrayina/megablok-levyh-sil-razvalilsya-vitrenko-otoslali-k-psihoterapevtu.html>.

10. Aleksandru Morozu psihiatr uzhe ne pomozhet i vsenarodnogo proklatija emu ne izbezhat' [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vitrenko.org.ru/article/8411>.

11. Vitrenko ob'jasnila, pochemu ee partii net v levom bloke [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://from-ua.com/news/158358-vitrenko-obyasnila-pochemu-ee-partii-net-v-levom-bloke.html>.

12. Progressivnye socialisty vydvigajut Nataliju Vitrenko kandidatom v Prezidynty Ukrainy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vitrenko.org.ru/article/8953>.

13. Vitrenko ne podala do TsVK zastavu, neobkhidnu dlya uchasti u vyborakh [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/ukraine/1016146-vitrenko-ne-podala-do-cvk-zastavu-neobhidnu-dlya-uchasti-u-viborah>.

14. Peredyborna prohrama kandydata v Prezidynty Ukrainy Oлександра Morozа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vp2010/WP009?PT021F01=33&PT001F01=700>

15. Haran' O., Bel'mehа V. Livi ta livotsentrist's'ki partii v Ukrainy / O. Haran', V. Bel'mehа; Fond Fridrikha Ebertа. – К., 2010. – 23 s.

16. Uhoda mizh kandydatom na post Prezidyntа Ukrainy V. F. Yanukovychem ta Blokom livykh ta livotsentrist's'kykh syl [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kpu.ua/ru/11864/u-g-o-d-a-mizh-kandidatom-na-post-prezidenta-ukra%25d1%2597ni-vf-janukovichem-ta-blokom-livih-ta-livotsentristskih-sil>.

17. Platforma praktychnykh zakhodiv vid Bloku livykh ta livotsentrist's'kykh syl [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rg.kiev.ua/page5/article17196/>.

18. Nikolayenko S. M. Suchasni svitovi protsesy i livyy ruhk v Ukrainy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/columns/2010/06/1/5095636/>. – Назва з екрану.

19. Poimenne holosuvannya pro proekt Zakonu pro vybory deputativ Verkhovnoyi Rady Avtonomnoyi Respubliki Krym, mistsevykh rad ta sil's'kykh, selyshchnykh, mis'kykh holiv (№6601) – u druhomu chytanni ta v tsilomu [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/radan_gs09/ns_arh_golos?g_id=1436706&n_skl=6

20. Pro pidsumky mistsevykh vyboriv 31 zhovtnya 2010 roku i zavdannya partii [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.livi.org.ua/2010/11/postanova-3/>.

21. Yosyp Vins'kyy ofitsiyno ocholyv partiyu «Narodna vlada» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/news/24541>.

22. Mistsevi vybory – 2010. Pul's krayiny / Vidp. redaktery Kohut A., Sidash K. – К.: Laboratoriya zakonodavchykh initsiatyv, 2011. – 228 s.

Ruden D. N., graduate student of National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), den.ruden@gmail.com

Bloc of left and Centre-Left forces as another attempt to unite political parties of the left movement in Ukraine

The article describes foundation factors, ideological basis and the mechanism of establishment and activity of the Bloc of Left and Centre-Left parties, which functioned from 2009 to 2011 in Ukraine, and united four political parties – Communist Party of Ukraine, «Spravedlyvist», Social and Democratic Party of Ukraine (united) and «Union of Left Forces». The work analyzed the participation of bloc and other parties of left movement in Ukraine such as Ukraine's Socialist Party of Ukraine and Progressive Socialist Party of Ukraine in the presidential elections on January 17, 2010 and in the following elections of deputies to Verkhovna Rada of Autonomous Republic of Crimea, local councils and village, town and city mayors on October 31, 2010. We examined ideological background of Left parties' presidential candidates and strategies of election campaigns as well as singled out problems of bloc of left and Centre-Left forces functioning and the causes of its termination.

Keywords: Left movement in Ukraine, Block left and center-left parties, election of the President of Ukraine on 17 January 2010, the local elections 31 October 2010.

Ruden D. N., аспирант, Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова (Украина, Киев), den.ruden@gmail.com

Блок левых и левоцентристских сил как очередная попытка объединения политических партий левого движения Украины

Рассмотрены предпосылки появления, идеологическая основа, механизм создания и деятельности Блока левых и левоцентристских партий, который функционировал с 2009 по 2011 год в Украине и объединял четыре политических партии – Коммунистическую партию Украины, «Справедливость», Социал-демократическую партию Украины (объединенную) и «Союз левых сил». Проанализировано участие блока, а также других партий левого движения Украины – Социалистической партии Украины и Прогрессивной социалистической партии Украины в выборах Президента 17 января 2010 года и очередных выборах депутатов Верховной Рады Автономной Республики Крым, местных советов и сельских, поселковых, городских голов 31 октября 2010 года. Исследованы идеологические и программные документы кандидатов в президенты от левых партий и тактика их избирательных кампаний. Выявлены проблемы функционирования Блока левых и левоцентристских сил и причины прекращения его деятельности.

Ключевые слова: левое движение Украины, Блок левых и левоцентристских партий, выборы Президента Украины 17 января 2010 года, местные выборы 31 октября 2010 года.

* * *